

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม : สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

จัดทำโดย ดร. สุนีย์ ศรไชยธนะสุข

รหัส ๖๒๐๗๔๘

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๗
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม : สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

ดร. สุนีย์ ศรีไชยชนะสุข^๑

บทนำ

ประเทศไทยมีสมาคมหรือสภาวิชาชีพต่าง ๆ อยู่มากมายและเป็นธรรมดาที่สมาคมหรือสภาวิชาชีพเหล่านี้จะต้องมีกรรมการหรือผู้บริหารเพื่อทำหน้าที่บริหารเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยดี ด้วยสมาคมหรือสภาวิชาชีพต่าง ๆ มีสมาชิกอยู่จำนวนมากจึงเป็นไปได้ที่จะให้สมาชิกทั้งหมดทำหน้าที่บริหาร

แน่นอนว่าด้วยกระแสของประชาธิปไตยการได้มาของผู้บริหารคณะหนึ่งจึงต้องมาจากการ "เลือกตั้ง" ของสมาชิกทุกคนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งตามระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ตราขึ้นเพื่อบังคับใช้ภายในสมาคมหรือสภาวิชาชีพเหล่านั้น ถือเป็นกรมีส่วนร่วมทางการเมืองทางหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด เพื่อเลือกสรรเอาผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านนั้นจริง ๆ ขึ้นมาเป็นผู้บริหารเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความก้าวหน้าอย่างที่ควรจะเป็น

หากแต่ว่าในกรณีของสมาคมหรือสภาวิชาชีพใด ๆ ก็ตามที่มีสมาชิกกระจายอยู่ทั่วไปตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศจะดำเนินการอย่างไรให้สมาชิกมีส่วนร่วมได้ทั้งหมด เพราะหากมองภายใต้กรอบของประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมการที่สมาชิกทุกคนไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการของการมีส่วนร่วมได้ทั้งหมดอาจหมายถึงการไม่ได้รับฉันทามติจากเสียงส่วนมาก เพราะถ้าคุณเป็นคนหนึ่งที่เป็นสมาชิกของสมาคมหรือสภาวิชาชีพและต้องอาศัยสมาคมหรือสภาวิชาชีพเพื่อเป็นผู้รับรองในการประกอบอาชีพ แต่กลับไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้บริหารเพื่อกำหนดทิศทางการทำงานได้ นั่นอาจทำให้พลาดโอกาสหรือเสียโอกาสที่ควรจะได้รับไป

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ก็เป็นอีกหนึ่งสภาวิชาชีพที่มีจำนวนสมาชิกอยู่จำนวนมาก^๒ โดยสมาชิกทั้งหมดต้องอาศัยการรับรองจากสภาวิชาชีพบัญชีเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสำหรับการประกอบอาชีพและการดำเนินการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิกผู้ขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีที่เรียกว่า "สมาชิกสามัญ" และเป็นผู้มีสิทธิในการลงคะแนนเลือกตั้งผู้บริหารของสภาวิชาชีพบัญชี แต่ด้วยจำนวนสมาชิกสามัญที่มีอยู่มากและกระจายอยู่ในทุกภูมิภาค รวมไปถึงการเลือกตั้งที่จัดขึ้นที่กรุงเทพมหานครเพียงแห่งเดียวทำให้การที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้บริหารเพื่อกำหนดทิศทางของสภาวิชาชีพเป็นเรื่องยากที่จะเป็นไปได้

บทความชิ้นนี้จึงจะกล่าวถึงและวิเคราะห์ความเป็นไปได้หรือหนทางที่จะทำให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมให้ได้ทั้งหมดหรือมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

^๑ กรรมการและเหรัญญิก มูลนิธิธรรมภิบาลทางการแพทย์

^๒ สภาวิชาชีพบัญชีมีสมาชิกทั่วประเทศกว่า ๘๒,๖๕๐ คน ข้อมูลจาก รายงานประจำปี ๒๕๖๑ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ , หน้า ๑๘

ความเป็นมาของสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

ก่อนอื่นผู้เขียนจะขอแนะนำให้ผู้รู้จักกับความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ เสียก่อน โดยจุดเริ่มต้นของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์มีดังนี้ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๙๑ ที่กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพทางการบัญชีเพียงกลุ่มเล็ก ๆ ได้รวมตัวกันก่อตั้งเป็นสมาคม โดยมีเจตนารมณ์แน่วแน่ในการสร้างความเป็นปึกแผ่น และพัฒนาวิชาชีพบัญชีของประเทศ ให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ เส้นทางอันยาวนานกว่ากึ่งศตวรรษ ในการดำเนินการผลักดันให้วิชาชีพบัญชีเป็นที่ยอมรับของภาครัฐนั้นมีอุปสรรคนานัปการ แต่อดีตนายกสมาคม คณะกรรมการสมาคมทุกสมัย และผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีทั้งหมด ก็ไม่เคยละความพยายามในอันที่จะยกฐานะองค์กรทางวิชาชีพบัญชี ให้เป็นองค์กรอิสระที่สามารถกำกับดูแลตนเอง (Self Regulated Organization) เช่น สถาบันวิชาชีพบัญชีในต่างประเทศ หากย้อนกลับในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ หลวงดำริอิศรานูวรรต ได้ริเริ่มร่างกฎหมาย ในอันที่จะทำให้วิชาชีพบัญชีได้รับการรับรองเรียกว่า “สภาวิชาชีพบัญชี” เพื่อเป็นหลักประกันว่า อาชีพการบัญชีได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาล และเป็นเครื่องจูงใจให้มีผู้สนใจศึกษาวิชาการบัญชีมากขึ้น จึงเสนอร่างดังกล่าวต่อรัฐบาล แต่หลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้ส่งเรื่องให้ที่ปรึกษาสำนักนายกรัฐมนตรี (พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์) ซึ่งพิจารณาแล้ว เห็นด้วยในหลักการที่จะส่งเสริมกิจการบัญชี แต่เนื่องจากเห็นว่าในขณะนั้น ยังไม่มีผู้รู้การบัญชีมากพอจะตั้งเป็นสภา จึงน่าจะเริ่มด้วยให้การศึกษาทางบัญชีแก่คนไทยให้มาก่อน^๓

นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นเห็นชอบด้วยกับความเห็นของที่ปรึกษา ฯ หลวงดำริอิศรานูวรรตจึงได้ขออนุญาต พ.ร.บ. สภาการบัญชี และเสนอให้รัฐบาลบริหารจัดการศึกษาในทางการบัญชีขึ้นให้ทันต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๑ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๔๘๐ มีมติรับหลักการและได้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาโดยมีพระยาไชยยศสมบัติ (เสริม กฤษณามระ) เป็นประธานกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการนี้ ได้มีมติให้เปิดการศึกษาวิชาการบัญชี ในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ฯ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. ๒๔๘๑ เป็นต้นไป^๔

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ พระยาไชยยศสมบัติได้ปรารภแก่หัวหน้ากอง หุ้นส่วนบริษัท (นายนาม พูนวัตถุ) ว่า บัดนี้ได้มีผู้สำเร็จวิชาการบัญชี จากมหาวิทยาลัยและสถาบันต่างๆ เป็นจำนวนมากแล้ว สมควรจะต้องมีกฎหมายควบคุม และส่งเสริมนักบัญชีและผู้สอบบัญชี และกำหนดคุณสมบัติรวมทั้งคุณสมบัติของบุคคลดังกล่าวด้วย หลังจากที่หัวหน้ากองหุ้นส่วนบริษัทได้เรียนหารือกับพระยาไชยยศสมบัติ ๒ - ๓ ครั้งแล้ว หัวหน้ากองหุ้นส่วนบริษัทจึงได้ร่าง “พระราชบัญญัตินักบัญชี พ.ศ.” โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับจัดตั้งสภาการบัญชีขึ้น เพื่อทำหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีทำนองเดียวกับเนติบัณฑิตยสภาและแพทยสภา^๕

^๓ ประวัติสภาวิชาชีพบัญชี , <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/๖๖๒๗๑>

^๔ เพิ่งอ้าง

^๕ เพิ่งอ้าง

ตามร่างพระราชบัญญัตินักบัญชี พ.ศ. ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาการบัญชีซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้^๖

(๑) ให้คำปรึกษาและให้ความเห็นแก่รัฐบาลในเรื่องนโยบายการศึกษา หลักสูตร แบบเรียน การอบรม การสอบไล่ และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับวิชาการบัญชีและการตรวจสอบบัญชี

(๒) ให้การศึกษาอบรม กำหนดหลักสูตรและวิธีการสอบไล่ หรือคัดเลือก นักบัญชีเป็นผู้สอบบัญชี

(๓) ควบคุมและสอดส่องจรรยาบรรณและวินัยของนักบัญชี ตลอดจน พิจารณาลงโทษนักบัญชีผู้ประพฤติผิดมารยาท

(๔) พิจารณาคำร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับนักบัญชี

(๕) ส่งเสริมนักบัญชีในทางความรู้ ความประพฤติและความสามัคคี

(๖) รักษาผลประโยชน์ และส่งเสริมฐานะของนักบัญชี

(๗) กำหนดวินัยและจรรยาบรรณารยาทให้นักบัญชีปฏิบัติ

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับหลักการแห่งพระราชบัญญัตินักบัญชี พ.ศ. เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๐๒ แล้ว ก็ได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แต่โดยที่ในระยะเวลา นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกากำลังพิจารณาร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. กฤษฎีกาจึงมีความเห็นว่า^๗

(๑) น่าจะให้มีการควบคุมวิชาชีพผู้สอบบัญชีในรูปของคณะกรรมการ มากกว่าในรูปของสภาการบัญชีเพื่อให้เหมือนกับร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรมและร่างพระราชบัญญัติทนายความ (พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งยกเลิกไปแล้ว) ซึ่งถือว่ามี โครงสร้างและเจตนารมณ์เป็นอย่างเดียวกัน

(๒) การตั้งคณะกรรมการสภาการบัญชี โดยวิธีเลือกตั้งนั้นอาจไม่สมควร ควรใช้วิธีแต่งตั้ง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ จะเหมาะสมกว่า และในระยะเริ่มแรกควร จะให้รัฐบาลเป็นผู้ควบคุมก่อน

ร่างพระราชบัญญัตินักบัญชี พ.ศ. จากการดำริของพระยาไชยยศสมบัติ ได้มีการ แก้ไขปรับปรุงหลายครั้ง และได้แก้ไขชื่อพระราชบัญญัติในครั้งสุดท้ายเป็น “พระราชบัญญัติผู้สอบ บัญชี พ.ศ. ๒๕๐๕” ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๕ เป็นต้นมา จนถึงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๗ พระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. ๒๕๐๕ ยังคงไว้ซึ่งสาระสำคัญของร่าง พ.ร.บ. นัก บัญชี พ.ศ. อยู่เป็นส่วนใหญ่ มีส่วนที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมในสาระสำคัญ ดังนี้^๘

(๑) เปลี่ยนสภาการบัญชี จากสถาบันอิสระซึ่งเป็นนิติบุคคลให้เป็นส่วน ราชการในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ โดยใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบ บัญชี” เรียกย่อว่า ก.บช. เพื่อให้ทางราชการสามารถควบคุมการสอบบัญชีให้ได้ผลอย่างเต็มที่

^๖ เฟิ่งอ้าง

^๗ เฟิ่งอ้าง

^๘ เฟิ่งอ้าง

(๒) เปลี่ยนชื่อคณะกรรมการ ผู้ทำหน้าที่ควบคุม ผู้สอบบัญชี จากคณะกรรมการสภาการบัญชี เป็นคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี เพื่อให้เหมาะสมกับฐานะของคณะกรรมการที่เป็นหน่วยงานของทางราชการ

(๓) เปลี่ยนการเลือกตั้งคณะกรรมการ ผู้ทำหน้าที่ควบคุมผู้สอบบัญชี จากแนวความคิดเดิมที่ให้ผู้สอบบัญชีด้วยกันเป็นผู้เลือกตั้ง เป็นการแต่งตั้งจากราชการผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการบัญชีและการสอบบัญชี

โดยกำหนดให้มีกรรมการโดยตำแหน่งหน้าที่ในราชการ ๗ คน ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมทะเบียนการค้า อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมสรรพากร ประธานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และกรรมการอื่น ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แต่งตั้งอีก ๘ คน ในจำนวนนี้ต้องแต่งตั้งจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตไม่น้อยกว่า ๔ คน ต่อมาในช่วงที่ศาสตราจารย์ ธวัช ภูษิตโกภยโคโย เป็นนายกสมาคมเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายอุทัย พิมพ์ใจชน) ได้แต่งตั้งกรรมการชุดหนึ่ง จำนวน ๙ คน เพื่อศึกษาและดำเนินการจัดตั้งสภานักบัญชีโดยมีนาย ประเทือง ศรีรอด บาง รong ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานคณะกรรมการ และนายจำรัส ปิงคลาศัย เป็นเลขานุการคณะกรรมการฯ คณะกรรมการดังกล่าวได้ร่างพระราชบัญญัติสภานักบัญชี พ.ศ. ... แล้วเสร็จเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๗ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย) จึงได้มีหนังสือเชิญผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย อธิบดีกรมสรรพากร เลขาธิการสำนักงาน ก.ล.ต. และกรรมการและผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ให้เป็นกรรมการพิจารณากลับกรอกร่าง พ.ร.บ. สภานักบัญชี พ.ศ. ร่วมกับคณะกรรมการชุดเดิมเป็นครั้งสุดท้าย ก่อนที่จะนำเสนอ รัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ ในที่สุดคณะรัฐมนตรีชุดที่นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อ วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๓๗ เห็นชอบด้วยกับร่าง พ.ร.บ. สภานักบัญชี พ.ศ. และมีมติให้จัดส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาต่อไป แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ทำให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ตกไป^๔

กระทรวงพาณิชย์ได้ล้มเลิกโครงการจัดตั้งสภานักบัญชี และเปลี่ยนแปลงร่าง พ.ร.บ. สภานักบัญชี พ.ศ. เป็นร่าง พ.ร.บ. วิชาชีพบัญชี พ.ศ. ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ได้ลงมติรับหลักการ และให้จัดส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาตรวจแก้ไขต่อไป แต่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังไม่ผ่านกระบวนการ เพื่อออกเป็นกฎหมายได้ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ศาสตราจารย์เกษรี ณรงค์เดช ได้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมในขณะนั้น ได้นำคณะกรรมการสมาคมนักบัญชี และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย เข้าพบหารือกับประธานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อขอแก้ไขและปรับปรุง ในหลักการและเหตุผลเกี่ยวกับการกำกับดูแล สภาวิชาชีพบัญชี โดยขอเพิ่มให้ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมด้วย ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี จากกระทรวงพาณิชย์ซึ่งเป็นเจ้าของเรื่อง ในการช่วยนำเสนอร่างหลักการและเหตุผล ของพระราชบัญญัติฉบับใหม่ เข้าสู่กระบวนการพิจารณาออกเป็นกฎหมาย ซึ่งกว่าร่างพระราชบัญญัติ จะผ่านการ

^๔ เพิ่งอ้าง

พิจารณาแต่ละขั้นตอนนั้น มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ที่การชี้แจงและอธิบายทำความเข้าใจ เรื่องที่เกี่ยวกับการบัญชี ให้กรรมการที่มีइनกบัญชีเข้าใจได้ แต่ที่สุดแล้ว วันแห่งความสำเร็จและภาคภูมิใจของวิชาชีพบัญชีก็มาถึง เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศตราพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมา^{๑๐}

นับเป็นการเกิด “สภาวิชาชีพบัญชี” สถาบันวิชาชีพทางการบัญชี เช่นเดียวกับสมาคมนักบัญชี และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ตามเจตนารมณ์ของนายกสมาคมนักบัญชี และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยทุกท่าน ที่จะสถาปนาสมาคมเป็นสภาวิชาชีพบัญชี เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และเพื่อยังประโยชน์แก่วิชาชีพบัญชี และนักบัญชีทุกคน ดังนั้นในวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงได้จัดให้มีการประชุมใหญ่ วิสามัญสมาชิกสมาคมนักบัญชี และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยขึ้น เพื่อขอประชุมมติจากสมาชิกสมาคม นับเป็นเหตุการณ์ที่น่าประทับใจ อันแสดงพลังของนักบัญชีทั้งหมด เมื่อสมาชิกสมาคมนักบัญชี และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตฯ ในวันนี้ ได้ลงมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เลิกสมาคมนักบัญชี และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย และให้โอนสินทรัพย์สุทธิและกิจการทั้งหมดของสมาคมนักบัญชีเป็นของสภาวิชาชีพบัญชี^{๑๑}

และในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๘ สภาวิชาชีพบัญชีได้จัดประชุมใหญ่สามัญเป็นครั้งแรก โดยมีวาระสำคัญเป็นการเลือกตั้งนายกสภาวิชาชีพบัญชี ตามข้อบังคับของสภาวิชาชีพบัญชีครั้งแรก มีศาสตราจารย์วิโรจน์ เลหาพะพันธ์ ประธานคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้ง เป็นประธานในที่ประชุม ซึ่งได้ลงมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้ศาสตราจารย์เกษรี ณรงค์เดช เป็นนายกสภาวิชาชีพบัญชีคนแรก^{๑๒}

แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมอังกฤษฉบับอ็อกฟอร์ด ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” คำว่า การมีส่วนร่วม โดยมากมักจะใช้ในความหมายตรงข้ามกับคำว่า “การเมินเฉย (Apathy)” ฉะนั้น คำว่าการมีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้น จึงหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าจะเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ และยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน

^{๑๐} เฟิงอ่าง

^{๑๑} เฟิงอ่าง

^{๑๒} เฟิงอ่าง

หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน^{๑๓}

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คำกล่าวที่ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของคนทุกคน และทุกคนไม่สามารถปฏิเสธผลกระทบทางการเมืองต่อการดำรงชีวิตของประชาชนได้” คำกล่าวนี้ได้สะท้อนให้นักวิชาการหลายท่านได้หันมาให้ความสนใจ และศึกษาไว้อย่างมากมายจนสามารถสะท้อนแนวคิดต่าง ๆ ออกมาตามบริบท ทางสังคมการเมือง และวัฒนธรรมของตนเอง โดยเฉพาะประเด็นความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีผู้ให้แนวคิดไว้อย่างหลากหลาย และได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๑๔}

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นภาพสะท้อนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งตามแนวคิดของ บาร์เบอร์ เจ เดวิด ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ๒ ประการ ดังนี้^{๑๕}

๑. การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่นการบริหารงาน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง

๒. การมีส่วนร่วม โดยทางอ้อมเป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองด้วยตนเองโดยตรง แต่เป็นการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ด้วยวิธีการเลือกตั้งโดยประชาชนอย่างเสรีซึ่งกลไกนี้ต้องการให้ประชาชนเข้ามาควบคุมการบริหารงานฝ่ายปกครองให้เป็นไปตามความต้องการ

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตย

แนวความคิดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยจำแนกเป็น ๔ แนวคิด ได้แก่^{๑๖}

๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ ประชาชน หรือพลเมืองของรัฐจะทำหน้าที่เป็น “สภา” โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการประชุมพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการ

^{๑๓} การมีส่วนร่วมของประชาชน , <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การมีส่วนร่วมของประชาชน>

^{๑๔} การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่ออำเภอนาแก จังหวัดนครพนม People's Political Participation in Nong Bo Subdistrict Administrative Organization NaKae District Nakhon Phanom Province , นายคงฤทธิ์ กุลวงษ์ , คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม , บัณฑิตวิทยาลัย , ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนกันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๑ , หน้า ๑๑๒

^{๑๕} เฟ็งอ้าง

^{๑๖} เฟ็งอ้าง

กำหนดกฎเกณฑ์ในสังคมภายหลังเมื่อสมาชิกของสังคมเพิ่มจำนวนมากขึ้น และสังคมมีความซับซ้อนขึ้นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรงกลายเป็นเรื่องยากที่จะสามารถทำได้จริงเพราะประชาชนทุกคนไม่สามารถเข้ามาใช้อำนาจของตนเองได้ในทุกกิจกรรมของประเทศ

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน หรือประชาธิปไตยโดยอ้อม (Representative Democracy) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ คือ การที่ประชาชนได้ทำหน้าที่เลือกผู้แทนของตน เข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนในรัฐสภา ผ่านระบบ ที่เรียกว่า “การเลือกตั้ง”

๓. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หรือที่เรียกว่า “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” เป็นการนำ การมีส่วนร่วม ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรงมาผสมผสานกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองมากยิ่งขึ้น โดยให้ประชาชนได้มีอำนาจในการตรวจสอบ และควบคุมการทำงานของ “ผู้แทน” คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณีรวมทั้งการเปิดโอกาสให้ “สถาบันการเมือง” ต่าง ๆ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน องค์กรอิสระ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชน สามารถทำหน้าที่ในการติดตามและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างเต็มที่

๔. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย แบบถกแถลง (सानเสวนาหาทางออก) (Deliberative Democracy) เป็นประชาธิปไตยแบบถกแถลงที่เป็นกระบวนการสำคัญของประชาธิปไตยภาคพลเมือง ประชาธิปไตยชุมชน หรือประชาธิปไตยทางตรง เป็นความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เป็นรูปแบบสถาบันที่ตายตัวไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความซับซ้อน และมีความแตกต่างหลากหลายได้ทั้งนี้หลักการประชาธิปไตยแบบถกแถลงไม่ได้เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับระบอบประชาธิปไตยแบบ ตัวแทน เพราะระบอบประชาธิปไตยทั้งสองแบบสามารถอยู่คู่กันได้ ซึ่งระบอบประชาธิปไตยแบบถกแถลงจะช่วยแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ของระบบการเมืองแบบตัวแทน โดยการมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองที่มีความสำนึกทางการเมือง (Active Citizen) และมีจิตสาธารณะรวมหมู่ (Civic Life)

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน^{๑๗}

๑. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชน จะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้

^{๑๗} อ่างแล้ว , การมีส่วนร่วมของประชาชน

๒. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

๓. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

๔. การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้น พวกเขา ก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยิ่งอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

๕. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่าย ที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

๖. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

๗. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

๘. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐรวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

การได้มาซึ่งคณะกรรมการสภาวิชาชีพและอำนาจหน้าที่

จากที่กล่าวมาข้างต้นด้วยสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชีมีจำนวนมากดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานของสภาวิชาชีพบัญชีเป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงต้องมีคณะกรรมการคณะหนึ่งเพื่อบริหารงาน ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสภาวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๗ ระบุไว้ว่า^{๑๘}

มาตรา ๒๒ ให้มีคณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย

(๑) นายกสภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิกสามัญ

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ประธานคณะกรรมการวิชาชีพบัญชีทุกด้าน ประธานคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี และประธานคณะกรรมการจรรยาบรรณ

^{๑๘} ราชกิจจานุเบกษา , พระราชบัญญัติสภาวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๗ , เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๖๕ ก , ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗ , หน้า ๖

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายกสภาวิชาชีพบัญชีและกรรมการโดยตำแหน่งตาม (๒) มีมติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับวิชาการบัญชีสองคน และผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านกฎหมายหนึ่งคน

(๔) กรรมการซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกจากสมาชิกสามัญไม่เกิน ๕ คน

โดยนายกสภาวิชาชีพบัญชีที่มาจากการเลือกตั้งจะมีวาระคราวละ ๓ ปี แต่จะดำรงตำแหน่งสองวาระติดกันไม่ได้ โดยนายกสภาวิชาชีพบัญชีจะมีหน้าที่ปฏิบัติตามที่ระเบียบ ข้อบังคับ ของสภาวิชาชีพบัญชี และคณะกรรมการวิชาชีพบัญชีมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติสภาวิชาชีพบัญชี ดังนี้^{๑๙}

(๑) บริหารกิจการของสภาวิชาชีพบัญชีให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

(๒) กระทำกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาวิชาชีพบัญชีตาม พระราชบัญญัตินี้

(๓) เสนอร่างข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชีในกิจการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัตินี้ต่อที่ประชุมใหญ่สภาวิชาชีพบัญชี

(๔) จัดให้มีการประชุมใหญ่

(๕) ออกระเบียบเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

การจัดการเลือกตั้งนายกสภาวิชาชีพบัญชี

เบื้องต้นคณะกรรมการจรรยาบรรณจะเป็นผู้แต่งตั้ง "คณะกรรมการอำนวยการ เลือกตั้ง" เพื่อจัดการเลือกตั้งและกำหนดแนวทางการเลือกตั้งโดยกำหนดขึ้นมาเป็นข้อบังคับและจาก การเลือกตั้งครั้งล่าสุด^{๒๐} คณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งได้ออกประกาศถึงแนวปฏิบัติในการ เลือกตั้งนายกสภาวิชาชีพบัญชี โดยในประกาศได้กำหนดสิ่งต่าง ๆ ไว้ดังนี้^{๒๑}

๑. วันเลือกตั้ง โดยในประกาศกำหนดเอาไว้ว่าเป็นวันเสาร์ที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๐

๒. เลือกตั้ง หมายถึง การเลือกตั้งนายกสภาวิชาชีพบัญชี กรรมการซึ่งที่ ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิกสามัญ และประธานของคณะกรรมการแต่ละด้าน ของสภาวิชาชีพบัญชี

๓. เขตเลือกตั้ง ซึ่งก็คือบริเวณที่ใช้เลือกตั้ง โดยคณะกรรมการได้กำหนด เอาไว้ให้เป็น ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

๔. หน่วยเลือกตั้ง ซึ่งก็คือสถานที่ที่กำหนดให้ทำการลงคะแนน และสำหรับการ เลือกตั้งครั้งนี้กำหนดให้มีหน่วยเลือกตั้ง ๑๒ หน่วย

๕. หน่วยนับคะแนน หมายถึง สถานที่นับคะแนน

^{๑๙} เฟื่องอ้าง , หน้า ๘

^{๒๐} วันเสาร์ที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๐

^{๒๑} ประกาศคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้ง ฉบับที่ ๓/๒๕๖๐ , เอกสารอัดสำเนา

๖. หน่วยเลือกตั้งกลาง คือสถานที่ประกาศผลการนับคะแนน มี ๑ หน่วย
 ๗. สมาชิก คือ สมาชิกสามัญของสภาวิชาชีพบัญชี
 ๘. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือ สมาชิกผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
 ๙. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกสภาวิชาชีพบัญชี

กรรมการซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิกสามัญ และประธานของคณะกรรมการแต่ละด้าน ของสภาวิชาชีพบัญชี

๑๐. กรรมการ หมายถึง กรรมการอำนวยการเลือกตั้ง
 ๑๑. คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้ง
 ๑๒. เจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้งซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้ง

ภาพรวมการเลือกตั้งนายกสภาวิชาชีพบัญชี

เช่นเดียวกันกับการเลือกตั้งทั่วไปของประเทศที่คนทั้งหมดไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศได้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมเบื้องต้นจึงเป็นการที่ประชาชนทั่วไปเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเองผ่านกระบวนการที่เรียกว่า "การเลือกตั้ง" ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการ ๆ ส่วนร่วมเบื้องต้นของประชาชนทั่วไปที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนตนเองเพื่อทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร

หลักการเดียวกันกับการเลือกตั้งนายกสภาวิชาชีพบัญชีก็เช่นกัน ด้วยสมาชิกที่มีจำนวนมากและมีอยู่ทั่วประเทศ โดยแบ่งออกเป็น^{๒๒}

๑. สมาชิกวิสามัญ จำนวน ๔๑๔ คน
๒. สมาชิกสมทบ จำนวน ๒,๙๗๘ คน
๓. สมาชิกสามัญ จำนวน ๗๙,๒๕๘ คน

สมาชิกที่มีสิทธิเลือกตั้งและลงสมัครรับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งคือสมาชิกสามัญของสภาวิชาชีพบัญชี จะเห็นได้ว่าสภาวิชาชีพบัญชีมีจำนวนสมาชิกที่มีสิทธิในการเลือกตั้งมากถึง ๗๙,๒๕๘ คน และยังเป็นสมาชิกที่มีกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศตามสาขาต่าง ๆ กว่า ๑๒ สาขา

ในทางกลับกันแม้จะมีสมาชิกจำนวนมากที่กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศหากแต่ในการเลือกตั้งนายกสภาวิชาชีพบัญชีครั้งล่าสุดมีผลรวมคะแนนมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนสมาชิกที่มีทั้งหมดคือจากจำนวนผู้สมัคร ๓ คน คะแนนรวมกันได้เพียง ๔,๙๗๑ คะแนน^{๒๓} เท่านั้น

ผลคะแนนที่ออกมาเป็นภาพสะท้อนว่าในการเลือกตั้งครั้งนี้สมาชิกผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดมีความตื่นตัวที่อยู่ในระดับต่ำมาก ทั้ง ๆ ที่การเลือกตั้งนายกสภาวิชาชีพบัญชีเป็นการเลือกผู้ที่จะเข้าไปทำหน้าที่บริหาร และกำหนดทิศทางของสภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมากต่อทิศทางของสภาวิชาชีพบัญชี อีกทั้งการเลือกตั้งครั้งนี้กำหนดให้มีการจัดการเลือกตั้งขึ้นที่ศูนย์ประชุม

^{๒๒} ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ , อ้างแล้ว , ข้อมูลประจำปี ๒๕๖๑

^{๒๓} ลำดับที่ ๑ ได้ ๒๓๑๙ คะแนน , ลำดับที่ ๒ ได้ ๑๔๔๒ คะแนน , ลำดับที่ ๓ ได้ ๑๒๑๐ คะแนน ตามลำดับ

แห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร เป็นสถานที่เลือกตั้งแห่งเดียวที่ถูกกำหนดขึ้น ในทางกลับกันด้วยจำนวนสมาชิกที่มีอยู่มากมายทั่วประเทศแต่กลับจัดการเลือกตั้งในสถานที่แห่งเดียว อันเป็นการไม่สะดวกต่อสมาชิกที่มีอยู่ เพราะหากจะเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งในภาพใหญ่การจัดการเลือกตั้งต้องมีการอำนวยความสะดวกให้กับผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ไม่ว่าจะเป็น หน่วยเลือกตั้งที่เดินทางไปมาสะดวก ไม่ไกล หรือมีการจัดการลงคะแนนล่วงหน้า เป็นต้น หากแต่กลับมีการจัดการเลือกตั้งที่ส่วนกลางเพียงสถานที่เดียว ทำให้ไม่สะดวกแก่สมาชิกสามัญที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัดหรือในส่วนที่ไม่สะดวกเดินทางมาลงคะแนนเสียง

เลือกตั้ง : จำนวนผู้มาใช้สิทธิ

หากจะเปรียบเทียบการเลือกตั้งนายกสภาวิชาชีพจากสมาชิกสามัญผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดว่าเป็นการสร้างควมมีส่วนร่วมในการสร้างพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตยขึ้นในสภาวิชาชีพวิชาชีพ ความกระตือรือร้นที่จะมาลงคะแนนใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งสำคัญ แต่จากผลการเลือกตั้งครั้งหลังสุดจะพบว่าจำนวนผู้มาใช้สิทธิจำนวนน้อยกว่าจำนวนสมาชิก อีกทั้งยังมีการกำหนดเขตเลือกตั้งเอาไว้เพียงหน่วยเดียวและมีอยู่เพียงเฉพาะในกรุงเทพมหานครเท่านั้น

ในความเป็นจริงแล้วการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างที่สุด ไม่ว่าจะเป็นสถานที่เลือกตั้งที่ต้องสามารถเดินทางไปมาสะดวก จำนวนของหน่วยเลือกตั้งที่มีมากพอกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ในทางกลับกันจำนวนสมาชิกกว่าเจ็ดหมื่นคน สาขาของสภาวิชาชีพซึ่งกว่า ๑๒ สาขา แต่มีการกำหนดสถานที่ลงคะแนนเพียงสถานที่เดียว

จากการมีส่วนร่วมเพียงส่วนน้อยของสมาชิกสามัญในการลงคะแนนเลือกตั้งแสดงให้เห็นถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกมีอยู่น้อยมาก นั่นทำให้ภาพสะท้อนของการเลือกตั้งครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความไม่ใส่ใจทางการเมืองของสมาชิกสามัญ การพัฒนาต่อไปของระบบประชาธิปไตยจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากจำนวนผู้ลงคะแนนที่มีจำนวนน้อยไม่อาจสะท้อนถึงฉันทามติทั้งหมดของสมาชิกผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งไม่ใช่เพียงการลงคะแนนเสียงเพียงอย่างเดียวหากแต่เริ่มตั้งแต่วันที่ประกาศว่าจะมีการเลือกตั้ง การตรวจสอบรายชื่อของตนว่าเป็นผู้มีสิทธิหรือไม่ การตรวจสอบว่ามีผู้ใดลงสมัครบ้าง การตรวจสอบว่าแต่ละคนที่ลงสมัครเลือกตั้งเป็นนายกสภาวิชาชีพวิชาชีพนั้น มีนโยบายอย่างไรที่จะทำให้สภาวิชาชีพวิชาชีพก้าวหน้าต่อไป ไปจนถึงวันที่ลงคะแนน และการประกาศผลคะแนน การมีส่วนร่วมดังกล่าวจะยิ่งเป็นการวางรากฐาน วางอนาคต และทำให้การเลือกตั้งครั้งต่อไปมีผู้สนใจมากขึ้น เป็นการพัฒนาประชาธิปไตยในองค์กรให้แข็งแกร่งมากขึ้นไปในอนาคต การเลือกตั้งในแต่ละคราวจึงควรมีการอำนวยความสะดวกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพราะหากสมาชิกสามัญเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าไรก็จะยิ่งแสดงถึงการมีส่วนร่วมที่มากขึ้น แสดงถึงความใส่ใจ การเข้ามามีส่วนร่วม พัฒนาไปเป็นการตรวจสอบ การส่งเสริม การร่วมเสนอข้อเปลี่ยนแปลง เสนอการพัฒนา เพื่อพัฒนาสภาวิชาชีพวิชาชีพต่อไป

ดังนั้น หากเราจะอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกสามัญผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เราอาจจะเปรียบว่าศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ที่สมาชิกที่สามารถเดินทางมาลงคะแนนเสียงได้ก็จะเป็นหน่วย

เลือกตั้งกลางตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ในประกาศ สาขาตามภูมิภาคต่าง ๆ ก็อาจจะถูกปรับเปลี่ยนเป็นศูนย์เลือกตั้งในเขตภูมิภาคเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกที่ไม่สามารถเดินทางมาลงคะแนนยังกรุงเทพมหานครได้

อาจมีการกำหนดวัน เวลา ให้มีการเปิดปิดหีบพร้อมกัน การนับคะแนนที่ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันเข้ามาช่วยเหลือและเพิ่มความโปร่งใสในการจัดการเลือกตั้งให้มากขึ้น ไม่ใช่เพียงกำหนดวันเวลาเลือกตั้ง และสถานที่เลือกตั้งเพียงเพื่อให้มีการเลือกตั้ง หรือเป็นไปตามวาระเท่านั้น

บทสรุป

หากเรามองว่าการเลือกตั้งเป็นการคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามากำหนดทิศทาง หรือกำหนดนโยบายบางอย่างขององค์กร การมีส่วนร่วมของผู้คนจำนวนมากย่อมเป็นสิ่งที่ดีเพราะนั่นย่อมแสดงถึงการแสดงออกของกลุ่มคนที่ลงคะแนนเลือกใครสักคนเพื่อเข้ามากำหนดทิศทางขององค์กร

นายกสภาวิชาชีพบัญชีก็เช่นกันหากมีจำนวนสมาชิกมาลงคะแนนเพียงน้อยนิดสวนทางกับจำนวนสมาชิกในทะเบียนของผู้มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงที่มีอยู่จำนวนมาก การสร้างความชอบธรรม หรือการอ้างความเป็นประชาธิปไตยและการมาจากการเลือกตั้งตามที่ควรจะเป็นก็ไม่อาจอ้างได้อย่างเต็มที่เท่าใดนัก

หากมีการอำนวยความสะดวกตามสมควรสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอยู่ทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครสำหรับผู้ที่สามารถเดินทางมาได้สะดวก หรือการจัดการเลือกตั้งพร้อมกันกับการเลือกตั้งส่วนกลางในสาขาต่างจังหวัดสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่สะดวกหรือไม่สามารถเดินทางมายังกรุงเทพมหานครได้ พร้อมทั้งการนำเอาเทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างระบบอินเทอร์เน็ต หรือระบบโทรศัพท์ที่ทันสมัยมากขึ้นในปัจจุบันมาใช้ในการอำนวยความสะดวกเลือกตั้ง ทั้งยังสามารถสร้างความโปร่งใสในการเลือกตั้งได้ในทางหนึ่งด้วย

ถ้าหากทำได้เช่นว่านั่นได้ยิ่งเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยในองค์กรให้มากยิ่งขึ้น เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับองค์กรเพื่อการพัฒนาต่อไปในอนาคต เพราะหากปฏิบัติได้ดังว่าแล้วนายกสภาวิชาชีพบัญชีก็จะสามารถกล่าวได้เต็มปากกว่าเป็นตัวแทนของสภาวิชาชีพอย่างแท้จริง